

ANIMATIE IN DE OUDERENZORG DERDE GRAAD • DERDE LEERJAAR TSO

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

September 2007
LICAP – BRUSSEL D/2005/0279/021

ANIMATIE IN DE OUDERENZORG DERDE GRAAD • DERDE LEERJAAR TSO

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

LICAP – BRUSSEL D/2005/0279/021
september 2007
ISBN 90-6858-470-7

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs
Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Inhoud

Lessentabel	5
1 Uitgangspunten.....	6
2 Leerlingenprofiel en beginsituatie.....	6
3 Profiel van de studierichting.....	7
4 Algemene pedagogisch-didactische wenken.....	7
5 Begrippen en omschrijvingen.....	8
6 Leerplandoelstellingen, leerinhouden en didactische wenken.....	9
Competentie 1: Vanuit een animatieve grondhouding als animator in de ouderenzorg in een interdisciplinair team functioneren.....	9
Competentie 2: Vanuit een animatieve grondhouding als animator in de ouderenzorg met alle actoren samenwerken om het welbevinden van ouderen te bevorderen	12
Competentie 3: Vanuit een animatieve grondhouding als animator zowel individuele als groepsgebonden animatie organiseren, coördineren en aanbieden, op basis van een vraaggerichte ondersteuning van ouderen en hun sociaal netwerk.....	16
7 Competentieontwikkeland leren en stage.....	20
7.1 Vóór de stage.....	21
7.2 Tijdens de stage	21
7.3 Na de stage	21
8 Competentieontwikkeland leren en de geïntegreerde proef	22
9 Evaluatie	22
10 Minimale materiële vereisten	23
11 Bronnen	23
11.1 Websites.....	23
11.2 Tijdschriften.....	23
11.3 Boeken	23

Lessentabel

<i>Pedagogische vakbenaming</i>	<i>uren/week</i>	<i>Administratieve vakbenaming</i>
Minimum-maximum	30-36	
Godsdienst	2	AV Godsdienst
Lichamelijke opvoeding	0-2	AV Lichamelijke opvoeding
Nederlands	2	AV Nederlands
Animatie	26-32 ¹	AV Stages Expressie + AV Expressie/ + TV Opvoedkunde/Verzorging/ + PV/TV Stages Opvoedkunde/Verzorging/

¹ Minimum 12, maximum 14 uur stages.

Voor dit vak is het leerplan in de brochure opgenomen.

1 Uitgangspunten

Leerlingen leren als animator in de ouderenzorg animatie bieden binnen een interdisciplinaire zorgelijke vanuit een animatieve grondhouding. Ze leren op een methodische en geïntegreerde wijze initiatieven en activiteiten met betrekking tot het dagelijkse leven van ouderen organiseren en coördineren, zowel op individueel als op groepsniveau.

We houden rekening met de huidige evoluties en visies in de zorgverlening aan ouderen. Zorgvragers worden steeds ouder en een beperkte groep ook steeds meer zorgbehoevend. Levenskwaliteit of het welbevinden van zorgvragers op alle niveaus (lichamelijk, psychisch, sociaal, materieel, cultureel en existentieel/spiritueel) staat centraal.

Het spirituele/religieuze welbevinden van ouderen neemt een belangrijke plaats in in het bieden van animatie aan ouderen en hun sociaal netwerk. Leerlingen dienen dus stil te staan bij en te reflecteren over religie en beleevingsvormen. Hier ligt ook de link met het christelijk opvoedingsproject waarbij we uitgaan van de mens in verbondenheid met zichzelf, de anderen, de omgeving en met God.

Animatie vertrekt vanuit een emancipatorische, holistische en dynamische mensvisie, een animatieve grondhouding en respect voor diversiteit. De oudere dient benaderd en begeleid te worden binnen zijn levenscontext en de continuïteit van zijn leven, vanuit zijn interesses en mogelijkheden en niet enkel vanuit defecten en beperkingen, ook in zwaar zorgbehoevende situaties. Animator dient vraaggerichte ondersteuning te bieden aan ouderen. Animatie is het meegaan in gebeurtenissen, het organiseren en begeleiden van activiteiten (individueel en in groep zowel met actieve als passieve deelname) die gericht zijn op het totale welzijn/welbevinden/verbondenheid (op lichamenlijk, psychisch, sociaal, materieel, cultureel en existentieel domein) van elke oudere in het dagelijks leven.

Een animatieve grondhouding is een grondhouding van waaruit medewerkers er zorg voor dragen dat bewoners zich thuis voelen en zich in hun persoon (her)kend, bevestigd, gerespecteerd, gewaardeerd en bemind weten vanuit een totaalzorg-visie.

Het studierichtingsprofiel is onder meer gebaseerd op het beroepsprofiel Animator in de ouderenzorg (Serv, maart 2003, zie www.serv.be). De settings waarbinnen de animator in de ouderenzorg gewoonlijk werkt zijn de semi-residentiële en residentiële voorzieningen voor ouderen.

2 Leerlingenprofiel en beginsituatie

Afgestudeerden uit Thuis- en bejaardenzorg vinden in deze studierichting een aansluiting omwille van hun reeds opgedane kennis en stage-ervaringen binnen de ouderenzorg.

Met de combinatie van de beide diploma's (Thuis- en bejaardenzorg en Animatie) verstevigen zij hun positie op de arbeidsmarkt.

De opleiding biedt afgestudeerden uit andere studierichtingen in het studiegebied Personenzorg (Jeugd- en gehandicaptenzorg, Gezondheids- en welzijnswetenschappen, Sociale en technische wetenschappen, Kinderzorg en Organisatie-assistentie) een zinvolle kans om deze finaliteit te behalen. Afgestudeerden uit JGZ en GWW, KZ en OA hebben reeds ervaring met stage.

Leerlingen uit het studiegebied Personenzorg hebben inzichten en vaardigheden ontwikkeld in verband met het omgaan met anderen, samenwerken, organiseren.

Leerlingen uit JGZ, GWW, TBZ, KZ en OA hebben ook een aantal inzichten en vaardigheden ontwikkeld in verband met EHBO en verzorging.

Omwille van de heterogene instroommogelijkheden (verschillende studierichtingen binnen het studiegebied en de toelatingsklassenraad kan eventueel ook leerlingen van buiten het studiegebied toelaten) is het nodig om bij het begin van het schooljaar een individuele intake te doen en de individuele beginsituatie uit te klaren. Van daaruit kunnen er verdere afspraken en trajecten gemaakt en opgevolgd worden.

Wie instapt, wil werken aan: omgaan met en het zich inleven in de leefwereld van ouderen; het opnemen van een voortrekkersfunctie in verband met het animatieve binnen het team; het flexibel en planmatig werken; de aandacht hebben voor het welbevinden van iedere oudere in het dagelijks gebeuren, het communicatief vaardiger worden en het netwerkvormen.

3 Profiel van de studierichting

Leerlingen leren als animator in de ouderenzorg animatie bieden binnen een interdisciplinaire zorgelijke vanuit een animatieve grondhouding. Ze leren op een methodische en geïntegreerde wijze initiatieven en activiteiten met betrekking tot het dagelijkse leven van ouderen organiseren en coördineren, zowel op individueel als op groepsniveau.

Als toekomstige animator in de ouderenzorg ontwikkelen leerlingen volgende competenties:

- 1 Vanuit een animatieve grondhouding als animator in de ouderenzorg functioneren in een interdisciplinair team.
- 2 Vanuit een animatieve grondhouding als animator in de ouderenzorg samenwerken met alle actoren om het welbevinden van ouderen te bevorderen.
- 3 Vanuit een animatieve grondhouding als animator in de ouderenzorg organiseren, coördineren en aanbieden van animatie aan ouderen, zowel individueel als groepsgebonden op basis van vraaggerichte ondersteuning van ouderen en hun sociaal netwerk.

Deze competenties (kennis, vaardigheden en attitudes binnen welbepaalde context) worden verder uitgewerkt in concrete leerinhouden en leerplandoelstellingen.

De studierichting is een intensieve, éénjarige opleiding die voortdurend op de realiteit van het werkveld inspeelt en erop voorbereidt.

4 Algemene pedagogisch-didactische wenken

Dit leerplan maakt een aanpak gericht op competentieontwikkelen mogelijk. Dat wil zeggen dat de organisatie van het hele leerproces erop gericht is leerlingen de kans te bieden de doelstellingen van het studierichtingsprofiel als een samenhangend geheel te laten bereiken. Die doelstellingen zijn de vertaling van competenties. Een competentie is een geheel van vaardigheden, kennis, attitudes en persoonskenmerken dat door een persoon wordt ontwikkeld en gehanteerd in beroepsgerichte situaties.

In het competentieontwikkelen vormen niet de vakken het uitgangspunt, wel de competenties. Kennis en vaardigheden zijn nodig om een competentie te verwerven en worden daarbinnen dan ook gekaderd. Ze worden dan ook best in de context geleerd. Voor dit leerplan is de context die van de ouderenzorg.

Het leerplan dient, in gezamenlijk gestructureerd overleg met de verschillende leraren gestalte gegeven te worden via een planning (met duiding van de leerplandoelstellingen, pedagogisch-didactische middelen, stage en lesperiodes, ...) zodat leerlingen de kennis, vaardigheden en attitudes (competenties) en bijbehorende leerplandoelstellingen in samenhang kunnen verwerven!

Dit betekent dus dat er afspraken gemaakt worden waarbij naast beroepsdeskundigheid ook ervaringsdeskundigheid kan spelen!

De leerplandoelstellingen die afgeleid werden uit de competenties kunnen op verschillende manieren geordend worden en in gehelen (onderwerpen, thema's) aangeboden worden. Er zijn samenwerkingsverbanden mogelijk zoals samen lesgeven, leerlingen begeleiden, gezamenlijk leerlingenmateriaal ontwikkelen per geheel en ook een gezamenlijke evaluatie opstellen en deze met verschillende leraren aanbieden aan leerlingen.

Afwisseling in werkvormen, rekening houden met verschillende leerstijlen en realiteitsgerichte integrale opdrachten zijn nodig opdat iedere leerling zou kunnen werken aan de ontwikkeling van zijn competenties.

Dit kan op vele manieren: uitleggen en voordoen, onderwijsleergesprek, ervaringsgericht en concreet werken via casussen, vaardigheden concreet laten inoefenen, info leren opzoeken en verwerken, gebruik van ICT, ruimte

voor (zelf)reflectie en feedback, leerlingen zelf laten uitnodigen van ervaringsdeskundigen, sprekers, begeleid zelfstandig leren individueel en in groep én dit zowel in de klas als in het werkveld, bijwonen van nascholing, werkervaring opdoen via stage en projectwerking, ...

Praktijkervaringen via projecten, inleefmomenten, stage met gerichte opdrachten bekijken en zijn nodig om de leerplandoelstellingen te verwerven, die als context een concrete voorziening en/of een praktijksituatie hebben. Voorwaarde is wel dat het geheel goed voorbereid, begeleid en geëvalueerd wordt, door alle betrokken partijen: leerlingen, werkveld en lerarenteam. Dit zijn ook prachtige gelegenheden om de link werkveld-klas te leggen en van elkaar te leren.

5 Begrippen en omschrijvingen

We wensen een aantal termen en begrippen nauwkeurig te omschrijven zodat er geen misverstanden mogelijk zijn. We hebben ons onder meer gebaseerd op het beroepsprofiel, documenten van Voca en van de werkgroep voor thuisverzorgers, theorie van professor Marcoen.

We gaan er van uit dat leerlingen zich een bepaald jargon dienen eigen te maken.

Bepaalde begrippen hangen ook samen met een welbepaalde visie en werking van een voorziening, vandaar dat men zich steeds moet informeren!

Animatie

Animatie is het meegaan in gebeurtenissen, het organiseren en begeleiden van activiteiten (individueel en in groep zowel met actieve als passieve deelname) die gericht zijn op het totale welzijn/welbevinden/verbondenheid (op lichamenlijk, psychisch, sociaal, materieel, cultureel en existentieel domein) van elke oudere in het dagelijks leven = vraaggerichte ondersteuning.

Animatieve grondhouding

Is een grondhouding waarbij medewerkers er zorg voor dragen dat bewoners zich thuis voelen en zich in hun persoon (h)erkend, bevestigd, gerespecteerd, gewaardeerd en bemind weten vanuit een emancipatorische, holistische en dynamische mensvisie.

Emancipatorische, holistische en dynamische mensvisie

Emancipatorisch betekent gericht zijn op de optimale ontwikkeling van een persoon en op een meer zelfstandige positie van die persoon in de samenleving. Emancipatie is het mogelijk maken dat mensen zoveel mogelijk hun eigen leven in handen hebben en eigen beslissingen kunnen nemen. Holistisch houdt in dat een mens een samenspel is van verschillende factoren die elkaar beïnvloeden en niet los van elkaar kunnen gezien worden, met name psychische, fysieke en sociale factoren. Dynamisch geeft aan dat een mens nooit 'af' is en steeds in evolutie en ontwikkeling is.

Levenskwaliteit

Dit houdt het streven in van de mens naar welzijn/welbevinden/verbondenheid op lichamenlijk, psychisch, sociaal, materieel, cultureel en existentieel domein.

Kwaliteitszorg

Vertrekt vanuit een emancipatorische, holistische en dynamische mensvisie, een animatieve grondhouding en respect voor eigenheid en diversiteit binnen gezondheids- en welzijnszorgsituaties. De oudere dient benaderd en begeleid te worden binnen zijn levenscontext en de continuïteit van zijn leven, vanuit zijn interesses en mogelijkheden en niet vanuit defecten en beperkingen, ook in zwaar zorgbehoevende situaties.

Kwaliteitszorg wordt gegoten in decreten met SMK's, regelgeving, kwaliteitshandboek,...

Ouderen

Men kan ook spreken over bewoners, deelnemers, bejaarden, zorgvragers, zorgbehoevenden, cliënten, residenten, ... Belangrijk om de afspraken van de voorziening te volgen!

Binnen de groep ouderen zijn er enorme verschillen zowel qua leeftijd als qua mogelijkheden, interesses, ... 'de' oudere bestaat niet! Bovendien is er ook een kleine groep -65 jarigen die ten gevolge van NAH (niet aangeboren

hersenaandoeningen) problematiek, handicap, chronische ziekte... in de residentiële ouderenzorg verblijft en aldus de diversiteit nog verhoogt!

Sociaal netwerk

Omgeving, familie, partner, vrienden, betekenisvolle anderen... ook hier is de diversiteit groot zowel aan omgangsgewoonten, betekenis voor elkaar, voorgeschiedenis... Niet alle ouderen hebben goede contacten met hun familie en omgekeerd! Opletten om partij te kiezen.

Voorziening

Instelling, organisatie, woonzorgcentrum, zorghotel, rustoord, ...

Hulpverleners

Medewerkers, zorgverleners, professionelen, ...

6 Leerplandoelstellingen, leerinhouden en didactische wenken

Competentie 1: Vanuit een animatieve grondhouding als animator in de ouderenzorg in een interdisciplinair team functioneren

De jongere leert	LEERINHOUDEN	LEERPLANDOELSTELLINGEN
visies op zorg voor ouderen en animatie verduidelijken.	Visies op ouderenzorg en animatie: in de loop der tijden en actueel, verschillen en gelijkenissen afhankelijk van 'zorgcultuur' en maatschappelijke evoluties Begrippen en concrete toepassingen: levenskwaliteit en welbevinden, mens- en zorgvisie, diversiteit, kwaliteitszorg, kwaliteitsdecreet, sectorspecifieke minimale kwaliteitseisen (SMK), kwaliteitshandboek, opdrachtverklaring, animatie, animatieve grondhouding, zorgplan, protocol, voorschrift ...	1 Visies op zorg voor ouderen en animatie vergelijken en kaderen binnen maatschappelijke evoluties. 2 Begrippen in verband met zorg en animatie omschrijven en illustreren. 3 De visie op zorg voor ouderen en animatie van een concrete voorziening toelichten en relateren aan de concrete werking.
ouderen en verschillende zorgsoorten situeren.	Bronnen van demografische gegevens i.v.m. veroudering, zorgvragen, gezondheid en welzijnsindicatoren, ... Verschillende zorgvormen/soorten: zelfzorg, mantelzorg en externe hulpverleners (informele hulp en formele of professionele zorg) Samenhang tussen zorgsoorten en maatschappelijke evoluties en visies op zorg	4 Demografische gegevens opzoeken en interpreteren. 5 De verschillende zorgsoorten en hun samenhang met maatschappelijke evoluties en visies op zorg duiden.
structuur van de ouderenzorg toelichten.	Structuur van de gezondheids- en welzijnszorg: indeling naargelang de setting, de doelgroep, het opzet/doel/visie, ... plaats van de ouderenzorg	6 In kaart brengen van huidige voorzieningen en toekomstplannen inzake de lokale ouderenzorg

	Lokale sociale kaart van de ouderenzorg Verschillende bronnen raadplegen	
oorzaken en gevolgen van opname voor ouderen en hun sociaal netwerk én voor de voorziening verduidelijken.	Opname: <ul style="list-style-type: none"> • oorzaken, gevolgen op alle niveaus van welbevinden van de oudere en zijn sociaal netwerk, (institutionalisering) • anticipatiemogelijkheden vanuit de voorziening zowel qua benadering, infrastructuur, ... voorziening als 'thuis' waar het goed is om wonen, werken met aandachtspersonen, inrichting kamers, ont-haal, welkomstbrochure, ondersteuning van familie via bv. praatcafé, kleinschalig werken, ... 	7 Oorzaken en gevolgen van een opname in een voorziening voor de oudere en zijn sociaal netwerk benoemen en illustreren. 8 Mogelijkheden om het "thuisgevoel" in een voorziening te verhogen, illustreren.
de animator als lid van een interdisciplinair team situeren.	Interdisciplinair team: <ul style="list-style-type: none"> • verschillende disciplines en taken • taak en opdracht van de animator: cf. beroepsprofiel • overlegcultuur • rapportagesysteem 	9 Interdisciplinair team situeren in een concrete voorziening. 10 Taak en opdracht van een animator in een concreet interdisciplinair team illustreren.
zorg dragen voor zichzelf als animator.	Professionalisering van het functioneren als animator vertrekkend vanuit een animatieve grondhouding: zelfreflectie, zelfbeeld, zelfhantering en zelfontplooiing, evenwicht draagkracht-draaglast, stress en burnout, nascholing, intervisie, ... Beroeps- en vormingsorganisaties	11 Eigen functioneren als animator in praktijksituaties in vraag stellen en bespreken. 12 Mogelijkheden tot professionele zelfontplooiing omschrijven. 13 Actuele tendensen inzake animatie opvolgen
	Welzijns- en gezondheidsrisico's ten gevolge van de bijzondere arbeidsomstandigheden	14 Welzijns- en gezondheidsrisico's in de ouderenzorg omschrijven en illustreren.
deontologisch en ethisch denken en handelen.	Beroepsdeontologie: rechten en plichten, beroepsgeheim, verantwoordelijkheid, aansprakelijkheid	15 Deontologisch denken en handelen toepassen in praktijksituaties.
	Beroepsethiek verschillende gezichtspunten verwoorden, nuanceren, toetsen, ...	16 Ethisch denken en handelen toepassen in praktijksituaties.

DIDACTISCHE WENKEN

- 1-2 Leerlingen vertrouwd maken met de evoluties in zorg: van liefdadigheid, medische zorg naar totaal-zorg... via museumbezoek (godshuis), getuigenissen, filmfragmenten...
- 3 Met concrete voorziening bedoelen we bv. de stageplaats. Leerlingen moeten zicht hebben op de gehanteerde zorgvisie en bijhorende aandachtspunten of prioriteiten inzake kwaliteitszorg: ook de animator is een deel van het geheel!
SMK ouderenzorg: privacy, autonomie, klachtenrecht, zelfrealisatie en zelfontplooiing, zelfredzaamheid, waardigheid, integratie, geborgenheid, inspraak, keuzevrijheid.
- 4 Gebruik maken van de Vrindgegevens, www.vlaanderen.be/APS (administratie, planning en statistiek)
- 5 Maatschappelijke evoluties zoals buitenhuiswerkende vrouwen, kleinere gezinnen, grotere mobiliteit, ...hebben hun gevolgen voor de zorgmogelijkheden. Zie ook Competentie 2, 2
- 6 Gebruik maken van lokale infobrochures, dienstencentrum, website van stad of gemeente...
Voorzieningen evolueren steeds meer naar open leef-, woon- en zorgcentra met samenwerking en integratie residentiële en thuiszorg. Dag, nacht, kortverblijf, serviceflats, ... zijn daar voorbeelden van.
- 7-8 Thuiszorg moet zeker besproken worden ook al is dit niet het directe werkterrein van een animator, mensen in de semi-residentiële zorg verblijven meestal nog thuis met behulp van mantelzorg en mensen in de residentiële zorg komen soms van thuis. Een inleefmoment in de thuiszorg kan leerlingen een beeld geven van hoe ouderen thuis leven en helpen om het 'thuisgevoel' in de voorziening te creëren. Bezoek dienstencentrum is aan te raden.
Problematiek van de gedwongen opname, omdat het niet meer anders kan!
Problematiek van de afhankelijkheid, de institutionalisering!
Opname beleid/protocol (onthaal, huisbezoek vooraf, ...) is heel belangrijk en verschilt van voorziening tot voorziening. Zich thuis voelen is een subjectief beleven (wat voor de ene persoon als thuis aanvoelt, is niet noodzakelijk het geval voor de andere bv. inrichting, gewoonten i.v.m. maaltijden, ...) en moet dus gebeuren in dialoog met de oudere en zijn sociaal netwerk.
- 9 – 10 Interdisciplinair team: via interviews, functieomschrijvingen, ... Zie ook Competentie 2, 2
Beroepsprofiel Animator in de ouderenzorg: www.serv.be/beroepsprofielen.
- 11-12 Zorg dragen voor zichzelf in het kader van professionele ontwikkeling, belang van teamwerking, zelfreflectie, omgaan met feedback... leerlingen kunnen dit reeds ervaren op stage.
- 13 Voorbeelden welzijns- en gezondheidsrisico's: zie ook beroepsprofiel
- 14-15 Voorbeelden deontologie:
– omgaan met gedeeld beroepsgeheim: weten wat men met wie mag delen bv. met poetsvrouw versus dokter
– handelen binnen de wettelijk toegestane handelingen bv. inspuiting geven
– ...
Voorbeelden ethiek:
– fixatie problematiek (vrijheidsberoving)
– wat bij weigering eten?
– ...
Nood aan geduld, aan flexibiliteit en fysieke mogelijkheden bij hef- en tilwerk.

Competentie 2: Vanuit een animatieve grondhouding als animator in de ouderenzorg met alle actoren samenwerken om het welbevinden van ouderen te bevorderen

De jongere leert	LEERINHOUDEN	LEERPLANDOELSTELLINGEN
formele en informele hulpverlening inventariseren.	Organigram van de voorziening met de verschillende diensten, disciplines en bijbehorende taakomschrijvingen Formele hulpverlening Informele hulpverleners zowel niet georganiseerd als georganiseerd	1 Organigram van een concrete voorziening en bijbehorende taakomschrijvingen toelichten. 2 Inventariseren van het aanbod en de mogelijkheden van de formele en informele hulpverleners in een concrete voorziening.
diversiteit en eigenheid van ouderen en hun sociaal netwerk (zelf- en mantelzorg) situeren.	Ouderen en hun sociaal netwerk: eigenheid en diversiteit in levenscontext/verhaal, mogelijkheden en beperkingen op de verschillende niveaus van welbevinden (lichamelijk, psychisch, sociaal, materieel, cultureel, spiritueel) die elkaar beïnvloeden	3 Verschillen en gelijkenissen tussen ouderen en hun sociaal netwerk verwoorden in een concrete voorziening. 4 Binnen een zorgvisie verwoorden waarom respect voor diversiteit belangrijk is. 5 Rekening houden met deze diversiteit in praktijksituaties.
verbanden tussen verschillende actoren situeren.	Samenwerkingsverbanden: voorwaarden en afspraken	6 Samenwerkingsverbanden tussen actoren in een concrete voorziening in kaart brengen.
	Inspraakmogelijkheden verschillende actoren: cf. wetgeving, kwaliteitshandboek, SMK	7 Formele inspraakmogelijkheden voor alle actoren in een concrete voorziening toelichten.
	Klachtenprocedure verschillende actoren: cf. wetgeving, kwaliteitshandboek, SMK, interne en externe mogelijkheden	8 Klachtenprocedure in een concrete voorziening toelichten.
communiceren met alle actoren.	Communicatie: model, voorwaarden, valkuilen Communicatieve vaardigheden Soorten gespreksvoering	9 Communicatie in praktijksituaties analyseren aan de hand van een model, storingen opsporen en bijsturen in functie van een animatieve grondhouding. 10 Empatisch/belevingsgericht reageren met respect voor diversiteit in praktijksituaties. 11 Toepassen van actief luisteren in praktijksituaties. 12 Herkennen en verwoorden van non-

		<p>verbale lichaamstaal in praktijksituaties.</p> <p>13 Assertief reageren in praktijksituaties.</p>
	Feedback geven aan en ontvangen van actoren in ouderenzorg	14 Vanuit een animatieve grondhouding zowel feedback geven als ontvangen aan en van alle betrokken actoren in praktijksituaties op passende wijze, in functie van bevoegdheid en/of betrokkenheid..
	Aangepaste communicatiestijl	15 Communicatiestijl aanpassen aan de situatie en de personen in praktijksituaties vanuit een animatieve grondhouding.
	Gedrag: factoren die gedrag beïnvloeden: persoonlijkheid, zelfbeeld, fysieke en psychosociale situatie, ervaringen, ...	16 Gedrag van ouderen beschrijven en beïnvloedende factoren aangeven.
	Observeren: doelgerichtheid, criteria, verschillende methodieken	17 Gedrag van ouderen doelgericht observeren in praktijksituaties.
	Factoren die verschillende interpretaties van gedrag beïnvloeden: persoonsgebonden, situatiegebonden, verschillende visies en gezichtspunten	18 Interpreteren van observatiegegevens in praktijksituaties.
	Rapporteren: mondeling en schriftelijk, aan verschillende actoren, volgens afgesproken procedures en deontologische regels	19 Schriftelijk en mondeling rapporteren aan de bevoegde/betrokken actoren in praktijksituaties.
	Omgaan met gedrag van ouderen Eigen grenzen als animator Belang van teamverband en teamafspraken naar aanleiding van observatie en rapportage	20 Vanuit observatie en rapportage omgaan met concreet gedrag van ouderen binnen eigen mogelijkheden en grenzen en binnen teamverband.
contacten met ouderen en hun sociaal netwerk nemen.	Contacten: opbouw, onderhouden, afronden en beëindigen Opbouw van vertrouwensrelatie binnen een professionele relatie	21 In praktijksituaties contacten opbouwen, onderhouden, afronden en beëindigen met ouderen en hun sociaal netwerk.
	Belang van sociaal netwerk: familierelaties, vrienden, ...: brug met persoonlijk leven en verleden en brug met buitenwereld en behoud autonomie	22 Vanuit een animatieve grondhouding in praktijksituaties en vanuit de teamafspraken contact nemen met ouderen in een voorziening en hun sociaal netwerk.

	<p>Welbepaalde doelgroepen of ouderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • die beperkte of geen verbale mogelijkheden hebben • met zintuiglijke beperkingen • met dementie in welbepaalde stadia... • in subcomateuze toestand • terminaal zieke ouderen • ... <p>Welbepaalde situaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opname • tijdelijk verblijf • palliatieve situatie • na het overlijden van een oudere... • ... 	23 Specifieke benadering inzake contactname toepassen voor welbepaalde doelgroepen in welbepaalde praktijksituaties met respect voor diversiteit en eigenheid.
contacten met formele en informele hulpverleners bevorderen.	Netwerkvorming met bekende en nieuwe personen zoals vrijwilligerswerking, familiewerking, ...	24 Vanuit een animatieve grondhouding initiatieven ondersteunen om netwerkvorming te bevorderen in praktijksituaties..
groepsbegeleiding opnemen.	Groepsdynamica: verschillende soorten groepen, belangen, functies, rollen, taken, Groepsbegeleiding in functie van animatieve activiteiten en vanuit de animatieve grondhouding Mogelijkheden, knelpunten, bijstellingen	25 Initiatieven ondersteunen om de groepsbegeleiding aan te passen in praktijksituaties rekening houdend met de groepsleden, de context en de eigen mogelijkheden en beperkingen als animator.
vergaderingen bijwonen.	Vergaderen: doelstellingen, verloop (voorbereiding, uitvoering, nazorg), vaardigheden Teamvergadering, bewonersbespreking, ...	26 Vanuit een animatieve grondhouding in praktijksituaties participeren aan vergaderingen als lid van een interdisciplinair team. 27 Rapporteren van observatiegegevens, constructieve bedenkingen en voorstellen formuleren, afspraken onderschrijven in praktijksituaties.

	Belangen (vragen, behoeften) van ouderen en hun sociaal netwerk inzake animatie	28 Vanuit de animatieve grondhouding in het interdisciplinair overleg belangen behartigen van ouderen en hun netwerk wat betreft animatie.
	Vergaderen binnen context van animatie: bv. vrijwilligersgroep, redactie huiskrantje, ...	29 Een vergadering plannen, organiseren en leiden, afspraken maken en opvolgen, verslag maken in praktijksituaties.

DIDACTISCHE WENKEN

1 Zie ook C, 1.9

2 Zie ook C, 1.5

3, 4 en 5

Enkele ouderen en hun sociaal netwerk van nabij leren kennen en 'volgen' bv. door het maken van 'levensverhaal', gesprekken, ... in het kader van praktijkervaringen via project.

6, 7 en 8

Gebruik maken van brochure, kwaliteitshandboek, ... van een voorziening bv. stageplaats
Externe klachten: denk aan 'rusthuis infofoon', ombudsdienst Vlaamse Regering, ...

9-15

Leerlingen hebben meestal vroeger communicatiemodel en regels gezien maar het gaat hier vooral om de vaardigheden op een gepaste wijze te leren gebruiken binnen de specifieke context van animatie in de ouderenzorg.

Oefenen met feedback en zelfreflectie kan gebeuren aan de hand van rollenspel, met video-opname, casuïstiek, ...

Soorten gespreksvoering: informatief gesprek, adviesgesprek, slechtnieuws gesprek, ...

16-20

Toepassen met feedback en zelfreflectie in praktijksituaties (stages, projectwerk, ...).

Omgaan met gedrag van ouderen bv. agressie, seksuele intimidatie, aandachtvragen, passiviteit, angst, depressie, ...

21-23

Deze doelstellingen kunnen via bv. een individuele jaaropdracht of project vervuld worden door regelmatige contactname met 1 of meerdere ouderen... zie ook C, 2-5. Belangrijk om met verschillende ouderen in contact te komen en niet te 'selecteren' naar mogelijkheden.

24-25

In kaart brengen van mogelijkheden dienaangaande in praktijksituaties (stages, projectwerk, ...).

26-29

Deelnemen of participeren aan vergaderingen binnen context en bevoegdheid (als animator binnen die welbepaalde voorziening met die welbepaalde opdrachtverklaring, ...).

Competentie 3: Vanuit een animatieve grondhouding als animator zowel individuele als groepsgebonden animatie organiseren, coördineren en aanbieden, op basis van een vraaggerichte ondersteuning van ouderen en hun sociaal netwerk

De leerling leert	LEERINHOUDEN	LEERPLANDOELSTELLINGEN
de noden en behoeften van ouderen inzake dagbesteding en sociale contacten toelichten.	<p>Ouderen: algemeen beeld op de verschillende niveaus van welbevinden van ouderen, 'de' oudere bestaat niet</p> <p>Noden, behoeften en vragen op de verschillende niveaus van welbevinden (holistische visie)</p> <p>Diverse kanalen en methodieken: gesprekken met ouderen en met hun sociaal netwerk, observatiegegevens, opzoekingswerk, zorgdossier, levensloopverhaal, teamvergadering, bewonersraad, ...</p> <p>Inventarisatie is continu proces</p>	<p>1 Algemeen beeld van ouderen schetsen.</p> <p>2 In kaart brengen van de noden, behoeften en vragen van ouderen inzake dagbesteding en sociale contacten via diverse kanalen en methodieken in praktijksituaties.</p>
	<p>Specifieke vraagstellingen bij ouderen met aandoeningen, al dan niet in combinatie en al dan niet aangeboren hetzij verworven én in verschillende stadia én zowel op psychisch, fysiek en sociaal vlak</p>	<p>3 Rekening houden met de noden en behoeften en vragen van welbepaalde doelgroepen en individu.</p>
	<p>Dagbesteding en sociale contacten omvatten alle activiteiten van het dagelijkse leven gedurende 24 uur, week in week uit, jaar in jaar uit én betreft alle niveaus van welbevinden dus van maaltijd tot zingevingsvragen.</p>	<p>4 Dagbesteding van ouderen en de inbreng van alle actoren in een concrete situatie in kaart brengen.</p>
	<p>Vraaggerichte ondersteuning: emancipatorisch werken</p>	<p>5 Belang van vraaggerichte ondersteuning en concretiseren zowel naar het individu als naar de groep toe.</p>
animatieve sfeer creëren.	<p>Animatieve sfeer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • respect sociaal netwerk • respect privacy oudere • respect autonomie oudere • huiselijke sfeer • ... 	<p>6 Animatieve sfeer creëren in een concrete voorziening vanuit noden van de ouderen.</p>

<p>een animatieaanbod uitwerken.</p>	<p>Animatie: begrip, soorten</p> <p>Gericht animatieaanbod met evenwicht tussen aanbod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • individueel • groepsgericht • welbepaalde doelgroepen • intern of eigen aanbod • extern aanbod 	<p>7 Begrip en soorten animatie toelichten.</p> <p>8 Vanuit de inventarisatie van de noden en de analyse van de situatie een aanbod formuleren voor individuen in praktijksituaties.</p>
	<p>Belang van individuele animatie: voorwaarden, knelpunten, suggesties</p> <p>Belang van groepsgebonden animatie: voorwaarden, knelpunten en suggesties</p>	<p>9 Vanuit de inventarisatie van de noden en de analyse van de situatie een aanbod formuleren voor groepen in praktijksituaties.</p>
	<p>Criteria animatieaanbod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vraaggericht en met betrekking tot alle niveaus van welbevinden van alle ouderen afhankelijk van hun behoeften én met respect voor diversiteit en vanuit een emancipatorische, dynamische en holistische mensvisie • gericht op verschillende mogelijkheden qua deelname door ouderen • gericht op verschillende mogelijkheden qua deelname door het sociaal netwerk van ouderen • linken met de activiteiten van het dagelijkse leven: hygiënische zorgen, maaltijdgebeurten, ... • linken met seizoenen, speciale gebeurtenissen en religie • linken met actualiteit • linken met de lokale situatie (voorziening, dorp, ...) • verscheidenheid qua soort, werkvorm creativiteit • binnen de visie en afspraken van de voorziening én vanuit een animatieve grondhouding • aanpassen aan de mogelijkheden van de voorziening: in- 	<p>10 Bij het bepalen van het animatieaanbod rekening houden met alle criteria waaraan een animatieaanbod dient te voldoen in een concrete voorziening.</p>

	<p>frastructuur, middelen, materieel en mensen</p> <ul style="list-style-type: none"> • gebruik maken van de juiste hulpmiddelen 	
	<p>Planning opmaken op korte en lange termijn in overleg met alle actoren die bevoegd zijn en/of betrokken zijn</p>	<p>11 Aanbod ondersteunen/communiceren/overleggen en bijsturen met alle actoren in een praktijksituatie.</p>
	<p>Coördinatie van intern en extern aanbod: afstemming, werkverdeling, praktische organisatie, bekendmaking, evaluatie</p>	<p>12 Intern en extern aanbod in een voorziening coördineren in praktijksituaties.</p>
<p>activiteiten organiseren en begeleiden.</p>	<p>Organisatie volgens methodiek: voorbereiden, aanbieden, uitvoeren, evalueren en bijsturen van activiteiten</p> <p>Rekening houden met specifieke criteria die vooraf per activiteit bepaald worden.</p>	<p>13 Activiteiten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voorbereiden, • aanbieden, • uitvoeren, <p>evalueren en bijsturen rekening houdend met alle voorwaarden in een praktijksituatie zowel door teamleden als door ouders.</p>
	<p>Begeleiden van activiteiten: gebruik maken van zorgplan, kwaliteitshandboek, protocollen, voorschriften, afspraken</p>	<p>14 Activiteiten begeleiden op een:</p> <ul style="list-style-type: none"> • belevingsgerichte, • zelfzorggerichte, • comfortzorggerichte, • veilige, • hygiënische, • ergonomische, • economische en • ecologische wijze binnen de context van een concrete voorziening.
	<p>Veiligheid, hygiëne en milieu: risicoanalyse, voorschriften, preventiemaatregelen, instructiefiches, ...</p>	<p>15 Voorschriften inzake veiligheid, hygiëne en milieu naleven in een concrete voorziening en in praktijksituaties.</p>
	<p>Hef- en tiltechnieken of transfervaardigheden: protocollen en hulpmiddelen gebruiken, voorzorgen nemen, valpreventie, ...</p>	<p>16 Hef- en tilvaardigheden toepassen in praktijksituaties.</p>
	<p>Noodsituaties: alarmtekens herkennen, signaleren en gepast handelen</p> <p>EHBO-vaardigheden bij verslik-</p>	<p>17 Alarmtekens signaleren en EHBO kunnen toepassen.</p>

	ken, verbranden, vallen, verwondingen, bewustzijns- en ademhalingsproblemen	
administratie bijhouden.	Administratie in het kader van de functie van animator: cf. erkenning en subsidiëring, kwaliteitsdecreet, registratie activiteiten, dossiers bijhouden, briefwisseling bijhouden, ...	18 Erkenning- en subsidiëringvoorwaarden voor animator opzoeken en verwoorden.
	Draaiboek voor activiteiten: bijhouden van verschillende draaiboeken Eenvoudige ICT-vaardigheden	19 Administratie bijhouden volgens afgesproken procedures.

DIDACTISCHE WENKEN

1-5 zie ook competentie 2, 23

Zicht krijgen op de algemene ontwikkeling/evolutie als oudere.
Specifieke vraagstellingen bij ouderen met aandoeningen, al dan niet in combinatie en al dan niet aangeboren hetzij verworven én in verschillende stadia:

- dementie, depressie, neurose, psychose, acute verwardheid; ...
- zintuiglijke handicap
- ziekte van Parkinson, Multiple sclerose, CVA,
- meervoudige handicap
- (sub)coma
- lichamelijke handicap zoals paraplegie, tetraplegie, dwarslesie,
- infectieziekten zoals TBC, Aids, SOA,
- kanker
- verslavingsziekten zoals alcoholisme, medicatiemisbruik
- chronische ziekten aan de stelsels zoals hormonale stoornissen, spijsverteringsproblemen, ...
- terminale aandoeningen die aanleiding geven tot palliatieve zorg
- ...

Dit kan aangeboden worden onder vorm van begeleid zelfstandig werk, leerlingen moeten gegevens kunnen opzoeken en verwerken, linken aan concrete ouderen.

- 4 Kan gebeuren via 24 uur/en week/en jaarschema
Dagbesteding dient heel ruim bekeken te worden: toilet met hulp van persoon X, ontbijt, krant lezen, wandelingetje maken, ...
- 6 Sfeerhoekje naargelang de seizoenen, religieuze feesten, ...
Onthaal bezoekers via bv. tas koffie, kans tot privacy, ...
- 7 – 12 Onderscheiden van wat doet wie wanneer, wat zou wenselijk zijn en wat is haalbaar, waar moet bijgestuurd worden en door wie... steeds vertrekkend vanuit de oudere met zijn mogelijkheden en beperkingen en rekening houdend met de mogelijkheden en beperkingen van de voorziening.

Animatie is geen doel op zich maar een middel om het totale welzijn van de oudere te helpen realiseren.

Gebruik maken van checklist om aanbod te verfijnen!

Met middelen wordt ook budget bedoeld.

Met hulpmiddelen worden bv. aangepaste kaarthouders, grootschrift, ... bedoeld.

Onder extern aanbod wordt vb optreden van koor van KBG of aanbod kleuterschool bedoeld.

Leerlingen dienen een zicht te krijgen op verschillende soorten animatie en activiteiten waarbij verschillende indelingen mogelijk zijn; handvaardigheid, gezelschapsspelen, beweging, muziek, drama, media-gebruik en actualiteitsbespreking, buitenhuisactiviteiten, arbeidsactiviteiten, ontspanningsactiviteiten, themafeesten, culturele activiteiten, ADL activiteiten, educatieve activiteiten, kleine attenties, pastorale activiteiten, cognitieve activiteiten, sensorïële activiteiten...

- 13-14 Activiteiten als begrip dient ruim geïnterpreteerd te worden, ook kamerbezoek, de ouderen ophalen en te voet naar de eetzaal gaan, meegaan op doktersbezoek, zijn eveneens activiteiten.

Bij het voorbereiden hoort natuurlijk het verzamelen van gegevens, bepalen van vraag/behoefte, bepalen van doelstellingen/criteria en planning (zowel ten aanzien van team, ouderen, animator zelf, materiaal, schikking, timing, ...)

Leerlingen dienen via projecten en stage de kans te krijgen om een totaal beeld van animatie en activiteiten te verwerven binnen een concrete voorziening. Concreet is het belangrijk dat zij zelf een aantal activiteiten organiseren en hierop reflecteren en feedback ontvangen.

- 15 – 17 Leerlingen dienen achtergrond info en inzicht te verwerven zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen opnemen zowel in het naleven/toepassen van de voorschriften als in het observeren en signaleren.

- 18-19 Voorwaarden zie www.vlaanderen.be/ouderenzorg

Draaiboeken bevatten het scenario van veel voorkomende activiteiten ...

7 Competentieontwikkeland leren en stage

Praktijkervaringen via projecten en stage-ervaringen maken een integraal deel uit van de opleiding waarbij belang gehecht wordt aan kwalitatief sterke praktijk- en stageplaatsen met competente stagementoren. Leerlingen dienen kennis te maken met de enorme diversiteit die er in het werkveld te vinden is. Stagementoren en stagebegeleiders beschikken over zowel vakdeskundigheid als over vermogen tot geven van feedback en begeleiding. Zij dienen ook de nodige tijd en ruimte te krijgen vanuit het beleid van de voorziening om een leerling te kunnen begeleiden.

Vanuit de competenties kunnen activiteitenlijsten afgeleid worden, stageopdrachten geformuleerd worden en evaluatiedocumenten opgemaakt worden. Op deze manier kan het leerproces optimaal gevolgd worden. Leren van praktijkervaring veronderstelt geleidelijkheid, is gebaseerd op concrete vooraf gekende doelstellingen en wordt gekoppeld aan begeleiding en reflectie. Reflectie gebeurt onder meer aan de hand van gerichte opdrachten, zowel individueel als in groep. Opdrachten zijn altijd met het oog op de competentieontwikkeling opgesteld.

Er wordt stage gelopen in de semi-residentiële/ residentiële voorzieningen voor ouderenzorg, in een of meerdere voorzieningen. De stageperiode dient in elk geval voldoende lang te zijn zodat er kans is tot ingroeien in het werkveld en tot bijsturing.

Wat de voorwaarden tot organisatie van stages betreft, het bijhouden van het stageregister, het opmaken van het algemeen stagedossier en de kostenvergoeding verwijzen we naar de ministeriële omzendbrief SO 44 (www.ond.vlaanderen.be/edulex) en latere aanvullingen betreffende stages ingericht in bedrijven en instellingen ten behoeve van de leerlingen uit het secundair onderwijs en naar de VVKSO-Mededelingen betreffende stages K1.50.01 04 (<http://personenzorg.vvkso.be>)(+ wet op het welzijn op het werk).

7.1 Vóór de stage

De specifieke introductie op stage gebeurt vooraleer de leerlingen naar een nieuwe stageplaats gaan. Een gedeelte kan klassikaal gebeuren, de rest gebeurt best in een individueel contact.

Vooraf dient de stagebegeleider met de stagementor duidelijke afspraken te maken zowel op inhoudelijk als praktisch gebied.

Tijdens de specifieke introductie komen volgende inhoud en best aan bod:

- informatie over de stageplaats zoals ligging, infrastructuur, uurregeling, dagindeling, verwachtingen, gewoonten, kledij, maaltijden ...,
- leermogelijkheden op basis van stageactiviteitenlijst: opdrachten gebaseerd op de competenties en leerplandoelstellingen en de individuele beginsituatie,
- eerste stagedag en onthaal, stagebezoeken, stagementor, momenten van tussentijdse en eindevaluatie ...

7.2 Tijdens de stage

Stage veronderstelt voor een leerling het doormaken van een leerproces via het opdoen van steeds complexer wordende praktijkervaringen en de daarbijbehorende reflectie.

Leerlingen worden in dit proces begeleid door de stagebegeleider en de stagementor:

- activiteiten worden samen of onder begeleiding (van stagementor en/ of stagebegeleider) voorbereid, uitgevoerd en besproken;
- regelmatige bijsturing van opdrachten opent nieuwe leerkansen;
- regelmatige feedback geeft samen met zelfreflectie kansen tot leren;
- tussentijds evalueren samen met de leerling, de stagementor en de stagebegeleider van zowel positieve punten als werk- of aandachtspunten en tips;
- eindevaluatie voorzien samen met de drie partijen met duidelijke proces- en productevaluatie en remediëringssafspraken.

De tussentijdse en eindevaluatie dient voorbereid te worden door de leerling en ook achteraf aangevuld met wat er gehoord werd op de bespreking. Dit biedt de mogelijkheid om het leerproces bij de leerling te verhogen en op te volgen!

De begeleiding dient te gebeuren in een sfeer van veiligheid, geborgenheid en bevestiging, in dialoog en met professionele deskundigheid. De voorbeeld- en voorleeffunctie van stagebegeleider en stagementor is van doorslaggevend belang. Het geven van groeikansen aan leerlingen primeert.

Werken met een stageteam op school is ondersteunend en richtinggevend en verhoogt de kwaliteit van begeleiden. Op de stagevergaderingen kunnen ervaringen uitgewisseld worden en gezocht naar begeleidingstips bv. via een supervisiemethodiek.

7.3 Na de stage

Er dient een stagevergadering plaats te vinden waarop de individuele evaluatiegegevens worden getoetst aan de stagedoelstellingen en eventuele remediëring wordt afgesproken. De uiteindelijke stagebeoordeling wordt gegeven door de stagebegeleider op basis van de gegevens van de stagementor en de evolutie in het leerproces van de stagiair. De stagebegeleider heeft eventueel ruggespraak met het stageteam, de klassenleraar en directie kunnen als waarnemer aanwezig zijn

Een goede nazorg is nodig. De stagebegeleider heeft samen met de leerling een individuele nabespreking van de stage en de stageopdrachten. Het is noodzakelijk dat de leerling op dat moment een duidelijk beeld krijgt van zijn leerproces aan de hand van de stagedoelstellingen, zowel van wat goed liep als minder goed en op welke wijze verder kan gewerkt worden. Bijsturing of remediëringsafspraken worden best in concrete gedragstermen geformuleerd (schriftelijk en mondeling) en kunnen zowel naar de volgende stage als naar het lesgebeuren en andere praktijkervaringen gericht zijn. Er moet ook helderheid zijn over wie deze afspraken samen met de leerling opvolgt en hoe. Eventueel kan er een schriftelijke overeenkomst opgemaakt worden.

In moeilijke situaties is het zeer zinvol een gesprek met de leerling, stagebegeleider en eventueel stagecoördinator te organiseren zodat alle partijen goed weten wat er aan de hand is en welke de remediëringsafspraken zijn.

Stage-evaluaties worden in een globaal geschreven beoordeling weergegeven.

Op het einde van het leerjaar volgt een eindbeoordeling op basis van de evolutie over het jaar en de mate waarin de leerling als beginnend beroepsbeoefenaar, met name animator in de ouderenzorg, kan starten in de ouderenzorg en dus de competenties en leerplandoelstellingen bereikt heeft.

8 Competentieontwikkeland leren en de geïntegreerde proef

Via de geïntegreerde proef evalueert men of de competenties (alle of een deel ervan), zoals deze worden omschreven in het profiel van de studierichting door de leerling verworven zijn. Leren via een leerproces waar leren in samenhang voorop staat, is integraal werken. Praktijkervaringen via projecten en stage-ervaringen die gekoppeld zijn aan reflectieopdrachten dragen bij tot dit integraal leren en maken bijgevolg deel uit van de geïntegreerde proef.

Leerplannen van het VVKSO zijn het werk van leerplancommissies, waarin begeleiders, leraren en eventueel externe deskundigen samenwerken.

Op het voorliggende leerplan kunt u als leraar ook reageren en uw opmerkingen, zowel positief als negatief, aan de leerplancommissie meedelen via e-mail (leerplannen@vvkso.vsko.be) of per brief (Dienst Leerplannen VVKSO, Guimardstraat 1, 1040 Brussel).

Vergeet niet te vermelden over welk leerplan u schrijft: vak, studierichting, graad, licapnummer.

Langs dezelfde weg kunt u zich ook aanmelden om lid te worden van een leerplancommissie.

In beide gevallen zal de Dienst Leerplannen zo snel mogelijk op uw schrijven reageren.

9 Evaluatie

Cruciaal is de vraag of de leerling als beginnend animator in de ouderenzorg aan het werk kan en dus voldoende competenties bezit die hij verder kan ontwikkelen. Regelmatige zelfreflectie en feedback van het lerarenteam is hierbij noodzakelijk.

Het in kaart brengen van de voortgang in de ontwikkeling van de competenties is noodzakelijk.

Elke leerling kan een individueel dossier aanleggen (het portfolio) waarin hij alle resultaten van zijn voortgang of evolutie of groei in competenties verzamelt: plannen, werkstukken, evaluaties, analyses, commentaren (feedback),.... Daarmee kan de leerling zijn vorderingen 'volgen' en het biedt de leraren een basis voor de beoordeling.

Toetsen en beoordelen zijn bestemd om van te leren maar in ons onderwijs dienen ze ook om een uitspraak te doen over het niveau dat een leerling bereikt heeft en of dat niveau voldoende is om op het einde het diploma/certificaat/getuigschrift te krijgen. Toetsen en opdrachten dienen om leerlingen in staat te stellen via gerichte leerprocessen de welomschreven competenties van de studierichting te verwerven. Wanneer deze competenties onvoldoende verworven worden, het beoogde niveau uiteindelijk ontbreekt, ook niet na aanvullende opdrachten, mag het leerkrachtenteam er niet voor terugdeinzen duidelijke grenzen te stellen.

Evaluatie bestaat in deze studierichting uit het expliciteren van de groei in competenties. De manier waarop behoort tot de autonomie van de school.

10 Minimale materiële vereisten

Polyvalent lokaal

Voor het oefenen van expressieve, animatieve, agogische en zorgende vaardigheden, opzoekingswerk, groepswerk.

Lokaal dat voldoet aan een aantal voorwaarden:

- voldoende ruim zodat verschillende vaardigheden gecombineerd kunnen worden
- voldoende geluidsgeïsoleerd zodat leerlingen zich expressief kunnen en mogen uiten
- met een inrichting die kan aangepast worden naargelang van de activiteit
- voldoende en permanent beschikbare opbergruimte, materiaal bestand tegen creatief werk, materiaal en documentatie aangepast aan de leerinhouden van het leerplan en aan de opdracht van een animator in de ouderenzorg

Leerlingen hebben toegang tot audiovisuele apparatuur, digitale en analoge informatiebronnen.

11 Bronnen

11.1 Websites

www.vlaanderen.be/ouderenzorg
www.seniorennet.be
www.gezondheid.be

11.2 Tijdschriften

Weliswaar, gratis tijdschrift info@weliswaar.be
Tijdschrift voor verzorgenden, 02/2176894
Tijdschrift voor psychogeriatric, Denkbeeld, Bohn Stafleu

11.3 Boeken

Cahiers ouderenzorg, Kluwer
Kwaliteitsvolle zorg-reeks, Kluwer
Zorgen in de praktijk-reeks, Kluwer

ABRAHAMS, J., De gids en de reisgenoten: omgaan met mensen met dementie, Garant, Leuven, 1999.

BUYSSSEN, H., RAZENBERG, T., Dementie, een praktische handreiking voor de omgang van Alzheimerpatiënten en hun begeleiders, Pelckmans.

BUYSSSEN, H., Depressie bij ouderen, Intro, Baarn.

- CLARA, R., KEIRSE, M., SCHRIJVERS, D., VERHOEVEN, A., e.a.**, Palliatieve thuiszorg. Gids voor patiënten en hun begeleiders, Pelckmans.
- COENE**, Depressie: zelfzorgboek, Stichting September, 1999.
- COENE, Dr.**, Multiple Sclerose zorgboek. Stichting September, Amsterdam (2001).
- COOREMANS, D.**, Kom een beetje bij mij zitten, Animatie in het rusthuis, Acco, Leuven.
- CUIJPERS, P.**, Depressie, Gids voor familieleden, Intro, Baarn, 1997.
- CUIJPERS, P., BUYSSEN, H.**, Ik zie het weer zitten, Intro, Teleac Not, Utrecht, 1997.
- DE COCK, L., Dr.**, Ouder worden, nieuwe stijl. Roularta Books/ Scoop (1998).
- DE DONCKER, W.**, Een opa met gaatjes. Een warm boek voor kinderen vanaf 8 jaar, Davidsfonds, Infodoc.
- DE FEVER, F.**, Omgaan met kanker, Garant, Leuven - Apeldoorn.
- DE GRAAF, J., VAN DER HOEVEN, J.M., HOOGSTRATEN, M.C., MINDERHOUD, J.M.**, Multiple Sclerose, een boek voor patiënten en behandelaar, een boek met 'dubbele hoofdstukken': één in een eenvoudige vorm en één in een meer wetenschappelijke vorm, Bohn Scheltema & Holkema.
- DE KEYSER, F.**, Reuma leren begrijpen, Lannoo, Tielt/Terra.
- DE MAESSCHALCK, E.**, Sterven is een kunst, Davidsfonds, Leuven, 1996.
- DEMUYNCK, L.**, Drijfzand. Lannoo, N.V., Tielt (1999).
- Depressie, PCI-Distributieservice, Postbus 74, Bunnik.
- DE VLEESCHOUWER, C.**, Leven in het verzorgingstehuis, Leuven/Apeldoorn, Garant (1996).
- DE VREESE, L., VAN DEN HEUVEL, B.**, Kwaliteit van zorg, Acco, Leuven, 1996.
- DIESFELDT, H.F.A.**, De draad kwijt. Over organisatie van geheugen bij dementie, Kluwer, Antwerpen.
- DOM, R.**, De ziekte van Parkinson, Garant, Leuven - Apeldoorn, 1997.
- DRAULANS, D.**, Het hoofd wil niet meer... informatie over beginnende dementie, Garant, Leuven-Apeldoorn, 1996.
- EUDERINK, F., HEEREN, T.J., KNOOK, D.L., LIGTHART, G.J.**, Inleiding Gerontologie en Geriatrie, Bohn Staf-
len Van Loghem, Houten/Zaventem.
- EVERAERTS, N., PEERAER, J., PONJAERT-KRISTOFFERSEN, I.**, Zorg om Zorg. Mishandeling van bejaarde-
n, Garant, Leuven - Apeldoorn.
- GODDERIS, J.**, Geronto-psychiatrie, Acco, Leuven, 1995.
- GROTENDORST, A.**, Verpleging en verzorging van migranten, SOVOV-Utrecht.
- JANSEN, J.M.G.**, Omgangskunde in het verpleeghuis (agogiek), deel 1, Nijgh & Van Ditmar, Educatief.

- LEONTINE (zr.),** Menswaardig sterven, Davidsfonds, Leuven, 1992.
- LEROY, B., VAN TONGELE, M.,** De pijn voorbij, Lannoo, Tielt/Terra.
- MACE, N.L.,** Een dag van 36 uur: gids voor mensen die thuis voor een dementerende zorgen, Bunge, Utrecht, 1994.
- McGOWIN, F.,** Wonen in een doolhof, het persoonlijk verslag van een Alzheimer-patiënt, De Kern, Baarn.
- MERKLE, R.,** Als het leven een last wordt, De Driehoek, Amsterdam.
- MERTENS, P.,** Tulpen in november. Een kunstenaar, een demente vrouw en haar man, Dedalus, Amsterdam, 1991.
- MOLENBERGHS, C.,** Mathilde pakt de zon: ontmoeting met dementerende ouderen, Leuven, 1994.
- PAUWELS, H., MICHIELS, K., VERRIJDT, A.,** Rugscholing. Ergonomie en houdingscorrectie, met oefenpakket, Garant, Leuven - Apeldoorn.
- PAUWELS, K.,** Gids bij overlijden, Lannoo, Tielt, 1996.
- PRAKKEN, J.,** Over de streep: werken met allochtone ouderen: verhalen uit de praktijk, Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, Utrecht, 1993.
- RUBINSTEIN, R.,** Nee heb je. Over wat MS met zich meebrengt, Meulenhoff, Amsterdam.
- SPOLER, R.,** Sociaal agogische vaardigheden, Gesprekstechnieken, observeren en rapporteren, Traject, Info-boek, Meerhout.
- STOKES, G.,** Probleemgedrag bij demente ouderen 1: Agressie: signalering, preventie en aanpak, Intro, Baarn, 1996.
- STOKES, G.,** Probleemgedrag bij demente ouderen 2: Schreeuwen en gillen: signalering, preventie en aanpak, Intro, Baarn, 1996.
- STOKES, G.,** Probleemgedrag bij demente ouderen 3: Incontinentie: signalering, preventie en aanpak, Intro, Baarn, 1996.
- STOKES, G.,** Probleemgedrag bij demente ouderen 4: Dolen en dwalen: signalering, preventie en aanpak, Intro, Baarn, 1996.
- TANGHE, A., VANHAEREN, P.,** Er is iets dat gebeurt ... Een boek over depressie en manie, Garant, Leuven - Apeldoorn.
- TANGHE, A., DE KEYZER, H.,** Schizofrenie en andere psychosen, Garant, Leuven-Apeldoorn, 2000.
- VAN BERGEN, A.,** De lessen van burn-out: hoe word je er beter van? Een persoonlijk verhaal, Spectrum, Utrecht, 2000.
- VAN DEN BERG, M.,** Afscheid serieus nemen, Kok, Kampen.
- VAN DEN BERG, M.,** Als de ouderdom pijn doet, Kok, Kampen.

- VANDEN BOER, L.**, Over wonen-met-zorg van ouderen: Serviceflat en rusthuis: (g)een paar apart?, CBGS-Publicaties, Garant, Leuven-Apeldoorn, 1999.
- VAN DER ZANDE, T.** Parkinson, wat doe ik ermee? Ankertjesserie 257 Ankh-Hermes N.V., Deventer (2001).
- VAN DE VEN, L.**, Voortdurend mis ik schakels: de begeleiding van demente bejaarden en familie, Acco, Leuven, 1993.
- VAN DIEMEN, R., VAN DE NIEUWEGIESSEN, C.**, Met één been aan de andere kant: de verborgen belevingswereld van demente ouderen, Intro, Nijkerk, 1995.
- VAN DUIJNSTEE, M.**, Het verhaal achter de feiten: over belasting van familieleden van dementerenden, Intro, Baarn, 1996.
- VAN DYK-BAAK, C.F.**, Omgangskunde in de verpleegkunde (Psychologie en sociologie), deel 2, Traject, Infoboek, Meerhout.
- VAN ES, D.**, De migrant als patiënt. Een oriëntatie voor hulpverleners in de gezondheidszorg, De Tijdstroom, Utrecht, 1995.
- VAN KAATHOVEN, N., VAN MIERLO, N.**, Voeding en diëten in de verpleging, Spruyt, Van Mantgem en De Does, Leiden, 1993.
- VAN MECHELEN, P.**, De cirkel doorbroken: activiteiten voor allochtone ouderen op het terrein van zorg en welzijn, Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn, Utrecht, 1993.
- VAN RIET, V.**, Een beroerte ... Handreiking aan patiënten met een hersenletsel, hun omgeving, hun verzorgers, Garant, Leuven - Apeldoorn.
- VAN SANT, B.**, Wacht niet tot het donker wordt, Pelckmans, Kapellen, 1988.
- VAN SANT, B.**, Depressie is geen ziekte, 1999.
- VAN WOUWEN, P.**, Mathilde pakt de zon, Huize Perrrekens, 2440 Geel, P. Leuven.
- VERDULT, R.**, Contact in nabijheid, Acco, Leuven, 1997.
- VERHAEST, P.**, Werken aan wonen en leven voor zorgbehoevende ouderen, Acco, Leuven.